

Wprowadzenie

Nadzór i kontrola przestrzegania przez pracodawców prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, ma szczególne znaczenie w budownictwie. Od lat bowiem postrzegane jest ono jako sekcja gospodarki o wysokim poziomie ryzyka zawodowego i niezadowalającym stanie bezpieczeństwa pracy. Z tego względu problematyka bezpieczeństwa pracy w zakładach prowadzących działalność budowlaną od wielu lat jest obecna w corocznych programach działania Państwowej Inspekcji Pracy. Działania kontrolno-nadzorcze w poszczególnych latach ukierunkowywane były na te rodzaje robót, które charakteryzowały się wyjątkowo dużą liczbą stwierdzonych podczas wcześniejszych kontroli nieprawidłowości lub nasileniem zdarzeń wypadkowych. Tak było np. w przypadku żurawi budowlanych. Seria wypadków z ich udziałem dała impuls do akcji kontrolnej, podczas której inspektorzy pracy sprawdzili sposób eksploatacji tych urządzeń na kilkuset placach budowy. Efektem tej akcji są obecnie jedynie marginalne nieprawidłowości w tym zakresie.

Wyznaczając priorytety i kierunki działań kontrolnych, PIP uwzględniła również ustalenia wynikające ze współpracy z międzynarodowymi organizacjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa pracy, takimi jak: Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Bilbao czy Komitet Wyższych Inspektorów Pracy (SLIC). Właśnie w wyniku ustaleń podjętych na forum SLIC przedmiotem szczególnego zainteresowania inspekcji pracy były w roku 2006:

- prace na wysokości,
- prace ziemne i w wykopach,
- roboty rozbiórkowe i remontowe.

Oczywiście, niezależnie od kontroli przestrzegania przepisów bhp przy wykonywaniu wymienionych wyżej prac, prowadzone były rutynowe działania kontrolno-nadzorcze obejmujące pełne spektrum zagadnień bezpieczeństwa i higieny pracy w budownictwie.

Wyniki kontroli PIP

W 2006 r. inspektorzy pracy przeprowadzili **4528** kontroli na **2657** budowach. Skontrolowano **3903** pracodawców zatrudniających łącznie **55193** pracowników, w tym **3079** kobiet i **388** młodocianych.

Najwięcej nieprawidłowości stwarzających bezpośrednie zagrożenia dla zdrowia i życia ludzkiego stwierdzono podczas wykonywania prac na wysokości oraz robót

ziemnych, co potwierdza trafność ukierunkowania działań kontrolnych na prace szczególnie niebezpieczne w budownictwie niepokoić musi wysoka skala nieprawidłowości takich, jak:

- brak środków ochrony zbiorowej przed upadkiem z wysokości (**68% budów**),
- niestosowanie lub stosowanie środków ochrony indywidualnej niezgodnie z instrukcją (**37% budów**),
- nieprawidłowa eksploatacja rusztowań (**77% budów**),
- niezabezpieczone wykopy (**72% budów**),
- brak wygradzenia stref niebezpiecznych oraz brak zabezpieczenia przed spadającymi przedmiotami: stanowisk pracy (**35% budów**) i dróg (**22% budów**),
- brak zabezpieczeń przewodów elektrycznych przed uszkodzeniami mechanicznymi (**52% budów**),
- brak instrukcji bezpiecznego wykonania robót (**37% budów**),
- prowadzenie robót w sposób niezgodny z instrukcją (**42% budów**).

Źródłem powstawania wielu potencjalnych zagrożeń są zaniedbania w zakresie organizacji i prewencji, a przede wszystkim niekompletna, nierzetelna lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego oraz nieinformowanie o nim pracowników. Nieuświadomienie pracownikowi ryzyka, jakie występuje przy wykonywanej przez niego pracy (**31 % budów**) jest powodem lekceważenia elementarnych zasad bezpiecznej pracy i przyczyną wielu wypadków.

Szczegółowy wykaz stwierdzonych w latach 2003 - 2006 nieprawidłowości przedstawiono w poniższej tabeli.

Nieprawidłowości stwierdzane podczas kontroli w latach 2003 - 2006

Zagadnienia objęte kontrolą	Odsetek budów, na których stwierdzono nieprawidłowości			
	2003	2004	2005	2006
przygotowanie i organizacja budowy				
- brak instrukcji bezpiecznego wykonywania robót	-	-	38	37
- prowadzenie robót budowlanych niezgodnie z instrukcją	-	-	32	42

szkolenia bhp				
- brak stanowiskowego szkolenia bhp	21	21	20	21
badania lekarskie				
- brak aktualnych orzeczeń lekarskich	24	24	21	22
dodatkowe kwalifikacje				
- brak uprawnień kwalifikacyjnych pracowników	26	30	21	23
czynniki szkodliwe, niebezpieczne i uciążliwe				
- niewyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej	23	29	26	32
- niestosowanie ww. środków przez pracowników	44	51	43	53
stanowiska i procesy pracy				
- brak zabezpieczenia i oznakowania stref niebezpiecznych	64	68	64	56
- niewłaściwe odległości stanowisk pracy od linii energetycznych	5	9	8	18
- brak zabezpieczenia stanowisk pracy przed spadającymi przedmiotami	34	35	29	35
- brak zabezpieczenia stanowisk pracy na wysokości	64	60	58	68
- brak zabezpieczenia otworów technologicznych	47	-	-	61
roboty ziemne				
- brak zabezpieczenia ścian wykopów	49	53	46	72
- brak zejść do wykopów	37	34	34	37
- nieprawidłowe składowanie urobku	27	27	26	43
- nieprawidłowe używanie sprzętu zmechanizowanego	30	31	25	48
transport				
- niedostosowanie dróg do środków transportu i przewożonych ładunków	9	9	8	17
- brak zabezpieczeń dróg przed spadającymi przedmiotami	20	18	21	22
żurawie				
- przekraczanie norm czasu pracy operatora żurawia	8	8	7	6
magazynowanie i składowanie				
- nieprawidłowe miejsce składowania	20	19	17	18
- niewłaściwe składowanie materiałów	26	24	22	23
- niezachowanie odległości od linii energetycznych	2	5		5
maszyny i urządzenia techniczne				
- brak i niedostępianie instrukcji bhp dla maszyn i urządzeń		28	28	23
- brak urządzeń ochronnych maszyn	22	18	14	
- niewłaściwy stan maszyn i urządzeń	14	12	10	20
- niewłaściwy stan narzędzi ręcznych i drabin	23	25	19	
- brak świadectw dopuszczania do ruchu maszyn i urządzeń podlegających dozorowi	17	18	10	13
- brak oznakowania maszyn i urządzeń znakami i barwami bezpieczeństwa	1	2	-	-

- brak certyfikatów i deklaracji zgodności dla maszyn	1	5	-	7
rusztowania				
- brak odbioru rusztowania	56	55	50	54
- brak tablicy informacyjnej	-	-	-	58
- niewłaściwe posadowienie	36	-	31	34
- brak wypełnienia pomostami	53	49	48	51
- nieprawidłowe kotwienie	22	-	19	23
- brak pionów komunikacyjnych	49	-	43	49
- brak obarierowania	66	74	70	77
- brak lub niewłaściwa konserwacja	19	-	15	22
- brak instalacji odgromowej	35	-	34	43
urządzenia i instalacje energetyczne				
- brak ochrony przed dotykiem bezpośrednim	15	13	10	12
- brak ochrony przed dotykiem pośrednim	-	7	18	10
- brak pomiarów skuteczności ochrony przed dotykiem bezpośrednim	-	22	21	25
- brak pomiarów skuteczności ochrony przed dotykiem pośrednim	26	24	23	25
- nieprawidłowe rozmieszczenie, rozdzielnic budowlanych	21	18	17	18
- brak zabezpieczenia przewodów przed uszkodzeniami mechanicznymi	55	56	50	52
- nieprawidłowe podłączenie urządzeń do rozdzielnic budowlanych	11	11	10	10
ocena ryzyka zawodowego				
- brak udokumentowanej oceny ryzyka zawodowego	-	-	30	30
- nieinformowanie pracowników o ryzyku zawodowym	-	-	30	31
- ocena ryzyka zawodowego nie jest aktualizowana	-	-	-	30

Uwagę zwraca niemalejąca skala nieprawidłowości, mimo systematycznych działań kontrolno-nadzorczych. Wręcz przeciwnie, w 2006 r. w wielu kontrolowanych zagadnieniach skala nieprawidłowości jest znacznie większa, co budzi uzasadniony niepokój, tym bardziej że niezadowolający stan bezpieczeństwa stwierdzono także przy wykonywaniu robót budowlanych prowadzonych pod nadzorem osób posiadających uprawnienia budowlane, które są obowiązane do zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Świadczy to o ugruntowaniu powszechnie występujących złych nawyków przy prowadzeniu robót budowlanych w zakresie stosowania przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy w praktyce. Inwestorzy niechętnie przeznaczają dodatkowe środki na poprawę bezpieczeństwa pracy, pracownicy zaś zaniedbują i lekceważą obowiązki, których celem jest przecież ochrona ich zdrowia i życia.

Przyczyny nieprawidłowości

W ocenie inspektorów pracy na zły stan bezpieczeństwa pracy w budownictwie składa się ponadto:

- niewłaściwa organizacja i koordynacja robót wykonywanych na budowie;
- błędy w zakresie opracowywania i stosowania planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz instrukcji bezpiecznego wykonywania robót;
- niski poziom wiedzy pracodawców i pracowników w zakresie znajomości przepisów i zasad bhp;
- brak nawyku konieczności przestrzegania przepisów bhp;
- podejmowanie się wykonywania robót bez odpowiedniego przygotowania technicznego i organizacyjnego;
- dążenie wykonawcy do dotrzymania terminu realizacji inwestycji za wszelką cenę, nawet kosztem świadomego naruszania obowiązujących przepisów prawa;
- tolerowanie odstępstw od zasad bezpieczeństwa i higieny pracy na budowach przez osoby pełniące samodzielne funkcje techniczne w budownictwie, na co wpływ może mieć brak stosowania sankcji w zakresie odpowiedzialności zawodowej przez organy nadzoru budowlanego.

Nieco inaczej przyczyny powstawania nieprawidłowości widzą pracodawcy. W ich opinii na obecną sytuację wpływa przede wszystkim:

- duże tempo prowadzenia prac wymuszane przez inwestorów i zleceniodawców,
- słaba kondycja finansowa firm budowlanych (szczególnie małych),
- duża emigracja zarobkowa wykwalifikowanych pracowników.

Zastosowane środki prawne i uzyskane efekty

W wyniku kontroli inspektorzy pracy wydali:

- **32629** decyzji nakazowych, w tym:
 - **22284** decyzje ustne,
 - **4265** – decyzji wstrzymania prac,
 - **1678** decyzji skierowania do innych prac **3873** osób.

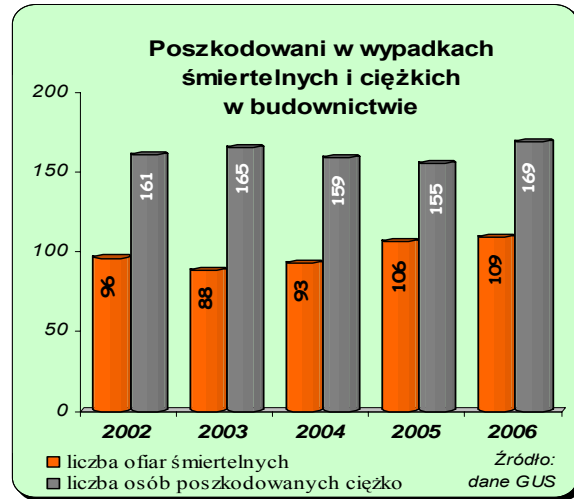
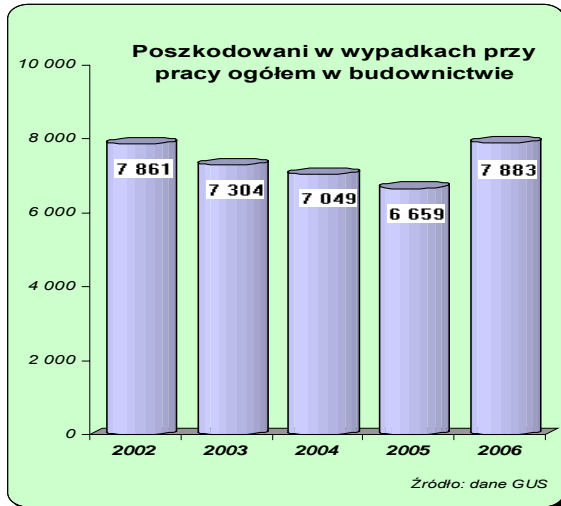
Ponadto skierowano do pracodawców **2534** wnioski w **1275** wystąpieniach. Na pracodawców nałożono **3288** mandatów karnych na łączną kwotę **2 144 920** zł. Do sądów grodzkich skierowano 30 wniosków oraz złożono jedno zawiadomienie do prokuratury. Organy nadzoru budowlanego, uprawnione do podjęcia działań w sprawach odpowiedzialności zawodowej, zawiadomiono o **105** przypadkach niedopełnienia obowiązków przez osoby pełniące samodzielne funkcje w budownictwie.

W wyniku realizacji zastosowanych środków prawnych przeważająca część (ok. 85 %) nieprawidłowości wykrytych w trakcie kontroli została usunięta. Niestety, od lat znana jest nam dobrze prawidłowość, że błędy wyeliminowane dzięki działaniom inspekcji na jednej budowie, pojawiają się u tego samego pracodawcy na innej budowie lub nawet na tej samej budowie wkrótce po wyjściu inspektora pracy. Wiąże się to z obserwowaną od kilku lat tendencją do angażowania do pracy w budownictwie osób na podstawie umów innych niż umowa o pracę, która jest zastępowana różnymi formami umów cywilno-prawnych. Coraz częściej też roboty budowlane są wykonywane przez jednoosobowe podmioty gospodarcze. W stosunku do wszystkich tych osób inspektorzy pracy nie mogą podejmować czynności kontrolnych i nadzorczych, co sprawia, że nagminnie naruszają one prawo i łamią przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy.

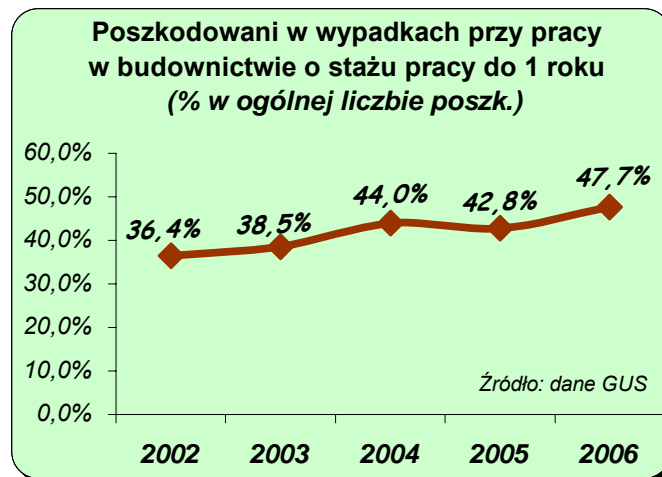
Należy oczekiwać, że znowelizowanie ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy pozwoli na skuteczne interwencje organów nadzoru wobec tych podmiotów i wpłynie na ich trwałe zainteresowanie poprawą warunków bezpieczeństwa pracy na budowach.

Wypadki przy pracy

W 2006 r., po kilku latach systematycznego zmniejszania się liczby wypadków przy pracy, w budownictwie odnotowano alarmujący, ponad 18 % wzrost wypadków. Liczba osób, które poniosły śmierć przy pracy w budownictwie zwiększyła się do 109 (wzrost o 2,8 % w stosunku do roku 2005), natomiast liczba osób, które doznały ciężkiego uszkodzenia ciała zwiększyła się do 169 (tj. o 9 % więcej niż w roku 2005). Kształtowanie się wypadków przy pracy w budownictwie w ostatnich latach przedstawiono poniżej.

Należy podkreślić, że wzrost liczby wypadków przy pracy wiąże się z poprawą koniunktury w budownictwie, z niewielkim wzrostem zatrudnienia, a także przede wszystkim z odpływem wykwalifikowanej kadry roboczej na budowy krajów UE. W ocenie specjalistów budownictwa ma to negatywny wpływ na poziom bezpieczeństwa na polskich placach budów. Wypadkom najczęściej bowiem ulegają pracownicy o niewielkim (do 1 roku) stażu pracy, a ostatnio zwłaszcza są to pracownicy przypadkowi, niewykwalifikowani i niedostatecznie przygotowani do pracy. Poniższy wykres przedstawia tendencję wzrostową udziału poszkodowanych w wypadkach przy pracy w budownictwie, których staż pracy wynosił mniej niż 1 rok.

Nie zmienia się od lat struktura dominujących wydarzeń, powodujących wypadki przy pracy w budownictwie. W 2006 r. (dane wstępne GUS za 3 kwartały) sytuacja w tym zakresie przedstawiała się identycznie, jak w latach poprzednich:

- upadek na tym samym poziomie – 16,5 % wypadków przy pracy ogółem,
- uderzenie przedmiotu spadającego z góry – 13,8 %,

- upadek z wysokości – 9,7 %.

Inspektorzy pracy prowadzą badanie okoliczności i przyczyn wypadków śmiertelnych, ciężkich i zbiorowych, które są zgłaszane do PIP. Badają również niektóre wypadki lekkie, nakazując pracodawcom podjęcie niezwłocznych działań profilaktycznych, aby zapobiec podobnym sytuacjom, które mogą mieć potencjalnie poważne konsekwencje. Należy od razu wyjaśnić, że do Państwowej Inspekcji Pracy zgłaszane są tylko wypadki osób będących pracownikami, czyli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę. Poza naszą statystyką pozostają osoby pracujące w budownictwie na podstawie umów innych niż umowa o pracę, w tym tzw. samozatrudniające się. Stąd właśnie biorą się różnice pomiędzy danymi statystycznymi GUS oraz PIP. Wskazują one jednocześnie na skalę problemu, jakim są osoby zatrudnione w budownictwie na innej podstawie niż umowa o pracę. Poniżej przedstawiono skalę działania PIP w zakresie wypadkowości w latach 2002 - 2006.

Poszkodowani w wypadkach przy pracy badanych przez inspektorów pracy w sekcji <i>budownictwo</i> w latach 2002-2006			
	ogółem	ze skutkiem śmiertelnym	ciężkie uszkodzenie ciała
2002	631	122	200
2003	554	118	187
2004	573	106	220
2005	633	141	215
2006	553	130	195

Z przeprowadzonych przez inspektorów pracy badań wypadków przy pracy w budownictwie w latach 2002-2006 wynika, że najliczniejsze grupy zawodowe wśród poszkodowanych to: osoby zatrudnione na stanowiskach pomocniczych w budownictwie ogólnym (18 % ogółu poszkodowanych), murarze (10 %), monterzy instalacji i urządzeń sanitarnych (7 %), cieśle (7 %) oraz dekarze (6 %).

Dominujące rodzaje wydarzeń powodujących wypadki przy pracy badane przez inspektorów pracy to:

- upadek z wysokości (np. ze stropu, okna, dachu lub rusztowania) - 35 % ogólnej liczby wydarzeń,

- uderzenie poszkodowanego przez spadające czynniki materialne (np. przedmioty i materiały budowlane) - 12 %,
- uderzenie poszkodowanego przez poruszający się po budowie obiekt (np. pojazd lub sprzęt roboczy) – 12 %,
- wypadek drogowy w trakcie dojazdu do placu budowy - 10 %,
- uderzenie, pochwycenie lub przygniecenie przez maszynę, urządzenie lub narzędzie (4 %),
- zakopanie, zasypanie poszkodowanego – 4 %.

Przyczyny wypadków przy pracy w budownictwie ustalone przez inspektorów pracy to m.in.:

- niewłaściwa ogólna organizacja pracy (33 % wszystkich ustalonych przyczyn), polegająca na:
 - braku nadzoru i tolerowaniu przez nadzór odstępstw od zasad bezpiecznej pracy oraz niewłaściwej koordynacji prac zbiorowych – 14 %,
 - niedostatecznym przygotowaniu pracowników do wykonywanej pracy (m.in. brak: przeszkolenia bhp, orzeczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku, kwalifikacji zawodowych, poinstruowania o sposobie wykonania pracy) – 12 %,
- niewłaściwa organizacja stanowiska pracy (m.in. brak środków ochrony indywidualnej, nieodpowiednie dojścia i usytuowanie urządzeń na stanowiskach, nieodpowiednie składowanie przedmiotów) – 9 %,
- nieprawidłowe zachowanie się pracownika (spowodowane m.in. zaskoczeniem, lekceważeniem i brawurą, niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanej czynności) – 24 %,
- nieprawidłowe samowolne zachowanie się pracownika (m.in.: nieużywanie sprzętu ochronnego, wejście w obszar zagrożenia bez upewnienia się, czy nie ma niebezpieczeństwa) – 12 %,
- wady konstrukcyjne lub niewłaściwe rozwiązania techniczne, w tym brak lub niewłaściwe urządzenia zabezpieczające (bariery ochronne), niewłaściwa stateczność i brak lub niewłaściwe środki ochrony zbiorowej (dot. stref bezpieczeństwa) – 10 %.

Na wysoki poziom wypadkowości w budownictwie wpływa wielka liczba małych firm podwykonawczych, często słabych organizacyjnie i ekonomicznie, które konkurują między sobą o zlecenia na roboty budowlane. Bezpieczeństwo pracy staje się sprawą drugorzędną, przy czym duża część organizatorów placów budów oraz wykonawców robót budowlanych nie posiada elementarnej wiedzy o obowiązujących przepisach w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Działalność prewencyjna i promocyjna PIP

Kierownictwo PIP jest świadome, że same działania kontrolno-nadzorcze nie wystarczą dla uzyskania wyraźnej i trwałej poprawy sytuacji w zakresie przestrzegania prawa pracy w budownictwie. Dlatego rozwijamy inne formy pracy, wspierające działania kontrolne. Na przykład jesienią Główna Inspektor Pracy wystąpiła do pracodawców branży budowlanej z apelem o podjęcie skutecznych działań na rzecz zmniejszenia liczby zagrożeń towarzyszących zazwyczaj robotom budowlanym w końcu roku i pośpiechowi wynikającemu z chęci zakończenia ich przed nadejściem zimy. Z apelem powiązana była szeroko zakrojona akcja promocyjno-informacyjna, prowadzona na szczeblu okręgowych inspektoratów pracy. Oprócz nasilonych działań kontrolnych jednostki organizacyjne PIP prowadzą bowiem działania o charakterze prewencyjnym, skierowane do tych pracodawców, którzy zainteresowani są skuteczną i rzeczywistą poprawą bezpieczeństwa i warunków pracy na budowie.

W latach 2005 – 2006 w ramach tego typu działań PIP zrealizowała dwa poważne przedsięwzięcia. Pierwsze to Europejska Kampania na rzecz bezpieczeństwa pracy w budownictwie. W trakcie jej trwania przeprowadzono dwie dwutygodniowe akcje kontrolne połączone z działaniami edukacyjno-informacyjnymi. Celem akcji wiosennej było wskazanie błędów popełnianych przez pracodawców, jesienią zaś dokonano sprawdzenia skuteczności działań informacyjnych. W okresie kampanii ukazało się w prasie ogólnopolskiej i lokalnej w sumie około pięciuset doniesień poświęconych problematyce z tego zakresu. Tematyka bezpieczeństwa w budownictwie jest też stale reprezentowana na stronie internetowej Państwowej Inspekcji Pracy.

Innym przykładem działań prewencyjnych była realizacja programu dla małych i średnich firm budowlanych pod nazwą „Bezpieczna-budowa”.

Do programu *Bezpieczna budowa* przystąpiło 433 pracodawców z terenu całego kraju, którzy następnie przeszli odpowiednie szkolenie i podjęli samokontrolę na swoich budowach, korzystając z doradztwa inspektorów pracy. Po dokonaniu oceny przedstawionych materiałów oraz po skontrolowaniu budów i robót budowlanych inspektorzy pracy uznali, że 187 pracodawców (43 proc. uczestników programu) kwalifikuje się do wyróżnienia dyplomem PIP.

W firmach uczestniczących w programie *Bezpieczna budowa* wyraźnie poprawiła się organizacja pracy, zaś działania profilaktyczne podjęte w celu zmniejszenia ryzyka spowodowały ograniczenie zagrożeń wypadkowych i wypadków przy pracy. Można to uznać za konkretny efekt kampanii. Pozostaje wyrazić nadzieję, że będzie to efekt trwały.

Pracodawcy, którzy podjęli się udziału w programie chętnie korzystali z możliwości uzyskania informacji i porad dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na prowadzonych przez siebie budowach. Dużym zainteresowaniem cieszyły się materiały informacyjno-szkoleniowe dot. samokontroli stanowisk pracy oraz informacje skierowane do pracodawców na stronach internetowych PIP. Wyniki programu prewencyjnego dla małych i średnich firm budowlanych wykazały, iż:

- praktyczne wsparcie działań pracodawców w dziedzinie poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia na placach budów przez PIP jest przyjmowane z aprobatą przez znaczną część przedsiębiorców budowlanych, zatrudniających pracowników,
- istnieje duże zapotrzebowanie na materiały informacyjno-szkoleniowe, zawierające praktyczne porady i przykłady dot. rozwiązań technicznych i organizacyjnych,
- działania takie należy traktować jako działalność długofalową wobec wszystkich pracodawców z branży budowlanej.

W okresie 2005-2006 Państwowa Inspekcja Pracy wydała 15 tytułów związanych z bezpieczeństwem i ochroną pracy w budownictwie w łącznym nakładzie 221 000 egzemplarzy (ulotki, poradniki, mat. szkoleniowe). Publikacje te zostały bezpłatnie rozkolportowane wśród pracowników, pracodawców, związkowców oraz społecznych inspektorów pracy. Wydawnictwa poświęcone były m.in.: technicznemu bezpieczeństwu pracy na placu budowy, ocenie ryzyka zawodowego, listom kontrolnym, urządzeniom technicznym stosowanym w budownictwie, prawom i obowiązkom w zakresie bhp osób prowadzących działalność budowlaną i

pracujących w budownictwie, przepisom i dobrym praktykom bezpieczeństwa i ochrony pracy na placu budowy, w tym wynikającym z implementacji dyrektyw unijnych do naszego systemu prawnego.

Inną formą działań prewencyjnych są szkolenie pracodawców i partnerów społecznych, które prowadzone są w poszczególnych okręgowych inspektoratach pracy, a ponadto na szczeblu centralnym - w Ośrodku Szkolenia PIP we Wrocławiu we współpracy z Głównym Inspektorem Pracy. W omawianym okresie w szkoleniach związanych tematycznie wyłącznie z branżą budowlaną wzięło udział ok. 1000 pracodawców oraz przedstawiciele partnerów społecznych: organizacji pracodawców i związków zawodowych. Szkolenia dla partnerów społecznych zostały dofinansowane ze środków Unii Europejskiej.

Tradycyjną formą promocji organizowaną corocznie we wszystkich okręgach Państwowej Inspekcji Pracy, są „dni otwarte”. W pierwszym rzędzie poświęcone są one promocji standardów bezpieczeństwa pracy w budownictwie. Wiązało się to z organizowaniem seminariów, spotkań z pracodawcami i pracownikami zakładów budowlanych i konferencji prasowych, na których omawiano stan bezpieczeństwa w budownictwie na podstawie wyników kontroli PIP, upowszechniano wydawnictwa PIP, udzielano porad prawnych i technicznych, prowadzono pogadanki z uczniami szkół o profilu budowlanym.

Znacznym zainteresowaniem cieszyły się uruchomione w każdym okręgowym inspektoracie pracy infolinie telefoniczne. Dyżurujący inspektorzy pracy lub pracownicy będący specjalistami ds. budownictwa udzielali dzwoniącym porad prawnych i technicznych oraz przyjmowali zgłoszenia o nieprawidłowościach i zagrożeniach na placach budów. Efektem uruchomienia infolinii było m.in. podjęcie 99 bezpośrednich interwencji na podstawie zgłoszonych skarg i doniesień o zagrożeniach i nieprawidłowościach na placach budów.

Publikacje mediów (gazet oraz mediów elektronicznych) poświęcone bezpieczeństwu i ochronie pracy z reguły powstają z inspiracji i przy pomocy pracowników Państwowej Inspekcji Pracy.

Dzięki środkom z Unii Europejskiej możliwe było zastosowanie nowej w dotychczasowej praktyce Państwowej Inspekcji Pracy formy promocji, polegającej na wykorzystaniu billboardów w czterech dużych aglomeracjach miejskich w Polsce – Warszawie, Poznaniu, Wrocławiu, aglomeracji katowickiej – przy głównych arteriach dojazdowych i w okolicach dużych placów budów. Z funduszy UE sfinansowano

również produkcję i emisję w I Programie Polskiego Radia spotów adresowanych do przedsiębiorców branży budowlanej.

Istotnym elementem działań PIP na rzecz poprawy bezpieczeństwa pracy w budownictwie jest współpraca z innymi organami nadzoru nad warunkami pracy. Szczególnie ważna stała się ona z chwilą wprowadzenia do prawa budowlanego zapisów bezpośrednio dotyczących problematyki bezpieczeństwa pracy.

Podsumowanie i wnioski

Układ powiązań i zależności pomiędzy uczestnikami procesu inwestycyjnego jest przy obecnym kształcie prawa budowlanego bardzo skomplikowany. Mnogość podmiotów gospodarczych, w tym podmiotów jednoosobowych (tzw. samozatrudniających się) realizujących inwestycję powoduje, że egzekwowanie przestrzegania przepisów od osób odpowiedzialnych za stan bhp na terenie budowy przez inspektorów pracy jest utrudnione. Sankcje karne i środki prawne, które może zastosować inspektor są często niewspółmiernie małe w stosunku do naruszeń prawa.

Osiągnięcie trwałej poprawy bezpieczeństwa pracy w budownictwie wymaga ścisłej i skoordynowanej współpracy wszystkich organów kontrolno-nadzorczych. Nie do przecenienia jest współpraca z nadzorem budowlanym, który z racji posiadanych uprawnień może zastosować dotkliwe dla inwestora sankcje w postaci decyzji wstrzymującej budowę prowadzoną w sposób stwarzający zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi.

Uporządkowania wymagają również regulacje prawne dotyczące bezpieczeństwa pracy w budownictwie, które są w wielu przypadkach niespójne, a nawet rozbieżne, ponieważ problematyka ta jest regulowana przez różne, aktualnie obowiązujące akty prawne. Z tych względów w 2006 roku Główna Inspektor Pracy, aby usunąć liczne wątpliwości interpretacyjne wystąpiła do Ministra Transportu i Budownictwa o wprowadzenie zmian w następujących aktach prawnych:

1. rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 6 lutego 2003 r. **w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych** (Dz. U. nr 47, poz. 401);
2. rozporządzenie Ministrów Komunikacji Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 10 lutego 1977 r. **w sprawie bezpieczeństwa i**

higieny pracy przy wykonywaniu robót drogowych i mostowych. (Dz. U. nr 7, poz. 30).

W odpowiedzi Ministerstwo Transportu i Budownictwa przyjęło przekazane uwagi i zapewniło, że zostaną one uwzględnione podczas nowelizacji rozporządzenia. Nie podano jednak terminu rozpoczęcia prac legislacyjnych.